

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

TRIỆU VĂN TUYỀN

**THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU
NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ TRANG TRẠI
TẠI ĐỊA BÀN HUYỆN YÊN SƠN,
TỈNH TUYÊN QUANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

THÁI NGUYÊN - 2015

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

TRIỆU VĂN TUYỀN

**THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU
NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ TRANG TRẠI
TẠI ĐỊA BÀN HUYỆN YÊN SƠN,
TỈNH TUYÊN QUANG**

Ngành: Phát triển nông thôn

Mã số: 60620116

LUẬN VĂN THẠC SĨ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Thị Minh Thọ

THÁI NGUYÊN - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn này do chính tôi thực hiện, dưới sự hướng dẫn khoa học của TS Nguyễn Thị Minh Thọ, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này hoàn toàn trung thực và chưa sử dụng để bảo vệ một công trình khoa học nào, các thông tin, tài liệu trích dẫn trong luận văn đã được chỉ rõ nguồn gốc. Mọi sự giúp đỡ cho việc hoàn thành luận văn đều đã được cảm ơn. Nếu sai tôi hoàn toàn chịu trách nhiệm..

Thái Nguyên, ngày 20 tháng 9 năm 2015

Tác giả luận văn

Triệu Văn Tuyên

LỜI CẢM ƠN

Sau 2 năm học tập và nghiên cứu theo chương trình đào tạo thạc sĩ, chuyên ngành Phát triển nông thôn tại trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên - Đại học Thái Nguyên. Đến nay tôi đã hoàn thành chương trình khoá học và hoàn thiện bản luận văn tốt nghiệp này. Trong quá trình học tập và thực hiện đề tài tôi đã nhận được nhiều sự giúp đỡ quý báu của các tập thể và cá nhân. Nhân dịp này tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới:

- Ban giám hiệu, Phòng Đào tạo, Khoa KT&PTNT cùng các thầy cô giáo trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên.

- UBND huyện Yên Sơn, Chi cục Thống kê huyện Yên Sơn, Phòng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn huyện Yên Sơn, Phòng Tài nguyên và môi trường huyện Yên Sơn và các chủ trang trại nơi tôi trực tiếp điều tra.

- Đặc biệt, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới cô giáo - Tiến sĩ Nguyễn Thị Minh Thọ đã nhiệt tình hướng dẫn, giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài và hoàn thành luận văn tốt nghiệp.

Xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè đồng nghiệp đã động viên và giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và hoàn thành bản luận văn này./.

Thái Nguyên, ngày 20 tháng 9 năm 2015

Tác giả luận văn

Triệu Văn Tuyền

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG	vi
DANH MỤC CÁC HÌNH	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu của đề tài	2
3. Những đóng góp mới của luận văn	2
Chương 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU	3
1.1. Cơ sở khoa học về phát triển kinh tế trang trại	3
1.1.1. Trang trại và kinh tế trang trại.....	3
1.1.2. Vai trò và vị trí của kinh tế trang trại	6
1.1.3. Đặc trưng của kinh tế trang trại.....	7
1.1.4. Phân loại trang trại.....	8
1.1.5. Tiêu chí công nhận kinh tế trang trại	8
1.1.6. Lý thuyết về phát triển kinh tế trang trại	9
1.1.7. Kinh tế trang trại, một hình thức kinh tế phù hợp trong nền kinh tế thị trường.....	12
1.1.8. Thị trường đối với hoạt động sản xuất kinh doanh của trang trại	13
1.1.9. Các yếu tố ảnh hưởng khác đến phát triển kinh tế trang trại	17
1.2. Tình hình phát triển trang trại trên thế giới và Việt Nam.....	19
1.2.1. Tình hình phát triển trang trại trên thế giới.....	19
1.2.2. Tình hình phát triển kinh tế trang trại ở Việt Nam.....	22
1.3. Những bài học rút ra từ nghiên cứu lý luận	24
Chương 2. ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	26
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	26
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	26
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu	26

2.2. Các câu hỏi đặt ra đề tài cần giải quyết	26
2.3. Nội dung nghiên cứu	26
2.4. Phương pháp nghiên cứu	27
2.4.1. Phương pháp thu thập số liệu	27
2.4.2. Chọn điểm nghiên cứu	28
2.4.3. Xử lý và tổng hợp số liệu	29
2.4.4. Các phương pháp phân tích	29
2.4.5. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu	29
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	32
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	32
3.1.1. Điều kiện tự nhiên	32
3.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội	38
3.1.3. Đánh giá chung về các tác động của điều kiện tự nhiên đối với phát triển kinh tế - xã hội huyện Yên Sơn nói chung và ảnh hưởng của nó tới hiệu quả phát triển kinh tế trang trại nói riêng	45
3.2. Thực trạng về phát triển kinh tế trang trại trên địa bàn huyện Yên Sơn	48
3.2.1. Khái quát sự hình thành, phát triển và phân loại trang trại ở Yên Sơn	48
3.2.2. Thực trạng về điều kiện sản xuất của các trang trại ở huyện Yên Sơn	53
3.2.3. Tổ chức hoạt động sản xuất của các trang trại	60
3.3. Đánh giá hiệu quả kinh tế trang trại tại huyện Yên Sơn	62
3.3.1. Kết quả sản xuất kinh doanh của các trang trại	62
3.3.2. Hiệu quả kinh tế của các trang trại ở Yên Sơn	65
3.3.3. Những vấn đề rút ra từ nghiên cứu thực trạng hiệu quả kinh tế của các trang trại ở huyện Yên Sơn	75
3.3.4. Định hướng và mục tiêu phát triển kinh tế trang trại tại huyện Yên Sơn	78
3.3.5. Giải pháp chủ yếu nhằm phát triển kinh tế trang trại tại Yên Sơn	80
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	84
1. Kết luận	84
2. Kiến nghị	85
TÀI LIỆU THAM KHẢO	87
PHỤ LỤC	91

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

BQ	: Bình quân
CNH, HĐH	: Công nghiệp hoá, hiện đại hoá
ĐVT	: Đơn vị tính
GO	: Giá trị sản xuất
GTSPHH	: Giá trị sản phẩm hàng hoá
IC	: Chi phí trung gian
KTTT	: Kinh tế trang trại
KT-XH	: Kinh tế xã hội
LĐ	: Lao động
NN	: Nông nghiệp
NN&PTNT	: Nông nghiệp và phát triển nông thôn
NNDV	: Ngành nghề dịch vụ
TT	: Trang trại
TTCHN	: Trang trại trồng cây hàng năm
TTCLN	: Trang trại trồng cây lâu năm
TTCNĐGS	: Trang trại chăn nuôi đại gia súc
TTCNGS	: Trang trại chăn nuôi gia súc
TTKDTH	: Trang trại kinh doanh tổng hợp
TTLN	: Trang trại lâm nghiệp
TTNTS	: Trang trại nuôi trồng thủy sản
VA	: Giá trị gia tăng

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1. Phương pháp thu thập và phân tích số liệu	27
Bảng 2.2. Phương pháp thu thập và phân tích số liệu	28
Bảng 3.1. Tình hình phân bố và sử dụng đất đai huyện Yên Sơn qua 3 năm 2012 -2014	40
Bảng 3.2. Tổng hợp các chỉ tiêu phát triển KT-XH.....	42
Bảng 3.3. Tình hình nhân khẩu và lao động của huyện Yên Sơn từ 2012 - 2014...	44
Bảng 3.4. Số lượng trang trại chia theo đơn vị xã	49
Bảng 3.5. Cơ cấu trang trại theo hướng kinh doanh chính.....	51
Bảng 3.6. Cơ cấu trang trại theo quy mô đất đai	52
Bảng 3.7. Cơ cấu trang trại theo vốn đầu tư năm 2014	53
Bảng 3.8. Nguồn gốc đất đai của các trang trại năm 2014.....	54
Bảng 3.9. Tình hình sử dụng đất đai của các trang trại năm 2014.....	55
Bảng 3.10. Nhân khẩu và tình hình sử dụng LĐ của trang trại năm 2014	56
Bảng 3.11. Một số thông tin về chủ trang trại ở huyện Yên Sơn năm 2014.....	58
Bảng 3.12. Vốn và cơ cấu nguồn vốn của các trang trại ở huyện Yên Sơn	59
Bảng 3.13. Cơ cấu thu từ sản xuất của các trang trại tại huyện Yên Sơn	61
Bảng 3.14. Chi phí của trang trại năm 2014	63
Bảng 3.15. Thu nhập hỗn hợp của các trang trại năm 2014	64
Bảng 3.16. Hiệu quả 1 đồng chi phí của các trang trại ở huyện Yên Sơn.....	66
Bảng 3.17. Hiệu quả trên 1 ha canh tác của các trang trại	67
Bảng 3.18. Hiệu quả kinh tế của các trang trại trồng trọt	69
Bảng 3.19. Hiệu quả kinh tế của các trang trại chăn nuôi.....	70
Bảng 3.20. Hiệu quả kinh tế của trang trại nuôi trồng thủy sản và kinh doanh tổng hợp.....	71
Bảng 3.21. Giá trị sản phẩm hàng hoá của các trang trại ở Yên Sơn giai đoạn 2012 - 2014.....	74

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Sơ đồ các quan hệ kinh tế trong quá trình hoạt động sản xuất kinh doanh của trang trại.....	4
Hình 1.2. Sơ đồ mối quan hệ ba mặt cơ bản của trang trại	5
Hình 1.3. Sơ đồ tính hệ thống của trang trại.....	5
Hình 1.4. Sơ đồ ba yếu tố cơ bản hình thành và phát triển kinh tế trang trại.....	14
Hình 1.5. Sơ đồ tác động của yếu tố chính sách đến kinh tế trang trại.....	15
Hình 1.6. Sơ đồ quá trình phát triển của kinh tế nông hộ thành kinh tế trang trại	16
Hình 1.7. Sơ đồ tác động của nền kinh tế thị trường tới kinh tế trang trại.....	17
Hình 3.1. Bản đồ huyện Yên Sơn	32
Hình 3.2. Biểu đồ cơ cấu đất đai huyện Yên Sơn năm 2014.....	39
Hình 3.3. Biểu đồ cơ cấu kinh tế huyện trong 2 năm 2012 - 2014.....	42
Hình 3.4. Biểu đồ cơ cấu trang trại theo hướng kinh doanh chính.....	51
Hình 3.5. Biểu đồ cơ cấu tổng thu của các trang trại ở huyện Yên Sơn	62

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Ở Việt Nam kinh tế trang trại (KTTT) đã manh nha từ rất lâu, nhưng chỉ trong khoảng chục năm trở lại đây vai trò của nó mới thực sự được công nhận và được quan tâm chú ý, đặc biệt là sau Nghị quyết 03/2000/NQ-CP của Chính phủ, ban hành ngày 02/02/2000 về KTTT mới thực sự được sự hỗ trợ của Nhà nước về cơ chế, chính sách như là hỗ trợ cho các doanh nghiệp thông thường trong nền kinh tế thị trường.

Trong tiến trình phát triển nông nghiệp, nông thôn hiện nay ở nước ta, sản xuất nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa với quy mô ngày càng lớn và mang tính thâm canh, chuyên canh đang là một yêu cầu tất yếu khách quan. Việt Nam gia nhập tổ chức thương mại Quốc tế (WTO) đã tạo ra nhiều cơ hội và thách thức cho nền kinh tế nói chung và cho nền nông nghiệp nói riêng. Thách thức lớn nhất mà nông nghiệp của Việt Nam sẽ phải đối mặt là việc mở cửa cho hàng hóa nông sản của các nước trong WTO lưu thông không bị hàng rào thuế quan ngăn cản. Do đó hàng hóa nông sản của ta sẽ bị cạnh tranh khốc liệt. Những sản phẩm sản xuất theo kiểu truyền thống, với mô hình tự cung, tự cấp sẽ không thể cạnh tranh với nông sản ngoại nhập, cho nên cần có những giải pháp để thúc đẩy sản xuất hàng hóa nông sản Việt Nam. KTTT là một loại hình sản xuất hàng hóa nông sản đáp ứng được nhu cầu trong giai đoạn hiện nay. Việc nghiên cứu, phát triển KTTT sẽ mang lại một khối lượng sản phẩm nông nghiệp phong phú, sử dụng được nguồn lao động nông nghiệp trong sản xuất hàng hóa.

Tuyên Quang là một tỉnh trung du miền núi, có lợi thế về đất đai, lao động, thị trường tiêu thụ thuận tiện. Cũng như nhiều địa phương khác KTTT của Tuyên Quang được hình thành từ chủ trương chính sách đổi mới kinh tế của Đảng, chính sách khuyến khích phát triển kinh tế đồi rừng, chương trình khai thác sử dụng đồi núi trọc. Chính sách giao đất giao rừng cùng với chính sách đầu tư, hỗ trợ vốn của Nhà nước đã góp phần hình thành nên các trang trại nông lâm nghiệp. Những năm gần đây KTTT của Tuyên Quang đã có những bước phát triển mạnh ở hầu hết các huyện, thị trong tỉnh.